

Оксана Дерев'янюк

доцент, кандидат філологічних наук, Івано-Франківськ

Сніжана Лавришин

магістрант, Івано-Франківськ

Вираження концепту “дружба” в англomовній та україномовній картинах світу (на матеріалі пісень)

Спосіб концептуалізації дійсності має національну специфіку: носії різних мов можуть по-різному бачити світ, концепти, в свою чергу, допомагають виконувати основну функцію мови – комунікативну [4]. Українська та англійська мовні культури мають, безперечно, свої унікальні специфічні риси, а також певну спільність, тому дослідження актуалізації певного концепту в різних мовах є одним із способів виявлення унікальності та універсальності даних культур.

Проблема концептуальної організації дружніх стосунків в англomовній та україномовній картинах світу не було предметом спеціального дослідження. У той же час існують дослідження на матеріалі інших мов, зокрема російської (аналізувались окремі аспекти мовного простору концепту “дружба”: етимологія (О. Трубачев 1967), лексико-семантичне поле “дружби” в синхронії (А. Шмельов 2002; О. Лукашкова 2001) і на визначених етапах становлення (Н. Макшанова, М. Захаренкова 2001; А. Хорошкевич 2000; В. Колесов 2000), асоціативні зв'язки (Н. Уфимцева 2000), етнічні концепти (російський, польський, англійський, австралійський) у порівнянні (А. Вежбицька 1999), здійснено системний та функціонально-когнітивний аналіз концепту “дружба” (О. Арапова 2004). У вітчизняному мовознавстві відсутній комплексний аналіз мовних засобів вираження концепту “дружба” у синхронно-діахронічному аспекті, в якому досліджувались би різномірні (функціональні, ситуативні) елементи концептів, концепт розглядався би як ядро-периферійна структура.

Вважаємо, що концепт “дружба” має досить велику культурологічну цінність. Цей концепт відображає складну систему духовного і морально-етичного виміру картини світу, духовного життя особистості. Дружба є необхідною складовою існування кожної людини, адже передбачає спілкування з людиною, основою якого є теплі стосунки, близькість, емоційність, знання здебільшого всіх рис характеру цієї людини, що приносить духовне умиротворення, підтримку та спокій.

Концепт “дружба” вивчався у лінгвокультурному і когнітивному аспектах на матеріалі художніх і поетичних текстів, фразеологічних та пареміологічних одиниць. Проте тексти сучасних пісень, на нашу думку, недостатньо вивчені як у когнітивному, комунікативному, так і в стилістичному аспектах. Загалом тексти пісень різних країн несуть історико-культурну, духовно-ціннісну, політичну інформацію та відображають морфологічні, синтаксичні, лексико-семантичні особливості мови. Частота використання певного концепту в тестах пісень показує його важливість для національної культури, а також дозволяє виокремити певні ознаки даного концепту в національній концептосфері [3].

Вважаємо, що концепт “дружба” не є настільки поширеним в англійських та українських піснях, як, скажімо, “любов”. Проте дослідження дало змогу виявити основні риси цього емоційного почуття. Загалом, розуміння поняття “дружба” в двох мовах практично співпадає. Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає *дружбу* як “стосунки, відносини, в основі яких лежить взаємна прихильність, довір’я, відданість, товариська солідарність, духовна близькість, спільність інтересів і т. ін.” [1: 329]. Більшість тлумачних словників англійської мови (Longman Dictionary of English Language and Culture 2000, Merriam Webster’s Collegiate Dictionary 2003, Oxford Advanced Learner’s Dictionary 2000, Random House Webster’s Unabridged Dictionary 2001) дають таке визначення *friendship*: the state of being friends; association as friends; a friendly feeling and behaviour that exists between friends; friendliness; a friendly relation or intimacy; a particular example or period of a relationship between friends.

Для обох національних культур дружбі притаманні такі риси, як довір'я, підтримка, духовна близькість.

Аналіз функціонування концепту “дружба” в українських пісенних контекстах дає змогу зробити певні висновки:

- Для справжньої дружби важливий чинник часу:

Старий, перевірений давно, тільки best друг (Скай “The Best друг”);

Для нас це так важливо

Та час тільки вперед, ми виросли з тобою

Попереду міста, дорогою новою (Помаранч “Ти мій найкращий друг”);

Буду завжди – ти так і знай –

Другом твоїм! Ну, і нехай! (Океан Ельзи “Друг”).

- Справжніх друзів не може бути багато:

Тому що в тебе має бути тільки best друг

Один, але надійний тільки best друг (Скай “The Best друг”).

- Справжній друг завжди поруч:

Обличчям чи спиною ти завши біля мене, я поруч із тобою

І вільним днем своїм, ти ділишся зі мною (Помаранч “Ти мій найкращий друг”).

- Друзі завжди підтримують у щасті і горі, за різних життєвих обставин:

Я певен буду я триматися завжди, твоїх очей і рук

І зовсім не важливо, чи світлий день, чи злива

Ти мій найкращий друг (Помаранч “Ти мій найкращий друг”).

- Питання “Що таке дружба”, “Чи справжня дружба існує?” є риторичним, як і вічне питання “Що таке любов?”:

Хто твій ворог, а хто твій друг

Хто назавжди, а хто вже зник (Андерсон “Ворог-друг”).

Дослідження функціонування концепту “дружба” в англійських пісенних контекстах дає змогу зробити такі висновки:

- Друзі завжди допомагають подолати життєві труднощі і проблеми:

*When your down and troubled and you need a helping hand
And nothing, whoa nothing is going right.*

Close your eyes and think of me and soon I will be there

To brighten up even your darkest nights (James Taylor “You’ve Got A Friend”);

Lean on me, when you’re not strong and I’ll be your friend

I’ll help you carry on (Bill Withers “Lean On Me”);

For good times and bad times I’ll be on your side forever more

That’s what friends are for (Dionne Warwick and Friends “That’s What Friends Are For”).

- Справжні друзі завжди негайно приходять на допомогу, незважаючи на різні обставини:

*If the sky above you should turn dark and full of clouds
and that old north wind should begin to blow*

Keep your head together and call my name out loud

And soon I will be knocking upon your door (James Taylor “You’ve Got A Friend”);

Winter, Spring, summer or fall all you got to do is call (James Taylor “You’ve Got A Friend”).

- Справжня дружба високо цінується:

*You would see, the biggest gift would be from me
and the card attached would say,*

Thank you for being a friend (Andrew Gold “Thank You For Being A Friend”);

For your kindness, I’m in debt to you

For your selflessness, my admiration

For everything you’ve done, you know I’m bound

I’m bound to thank you for it (Natalie Merchant “Kind & Generous”).

- Для справжньої дружби важливий чинник часу:

And when we both get older with walking canes and hair of gray

Have no fear, even though it's hard to hear

I will stand real close and say, Thank you for being a friend (Andrew Gold “Thank You For Being A Friend”).

- Дружба передбачає взаємну підтримку:

You just call on me brother when you need a hand

We all need somebody to lean on

I just might have a problem that you'll understand

We all need somebody to lean on (Bill Withers “Lean On Me”);

I'll be there for you 'cause you're there for me to (The Rembrandts “I'll Be There for You”).

- Дружба характеризується відданістю, теплом, близькістю:

You can run into my arms it's okay don't be alarmed come here to me there's no distance in between our love (Rihanna “Umbrella”);

Oh, I want to thank you for so many gifts you gave

The love, the tenderness, I wanna thank you

I want to thank you for your generosity, the love

And the honesty that you gave me (Natalie Merchant “Kind & Generous”).

Отже, проаналізувавши концепт “дружба” на матеріалі англійських та українських пісень можна зробити висновок, що справжні друзі – це люди, які завжди поруч за будь-яких життєвих обставин, в будь-яку мить можуть допомогти порадою чи підтримкою, вміють розділити щастя та горе, знають недоліки і достоїнства одне одного і готові з ними миритися. Важливо відмітити, що для українців вважається важливим мати одного, але справжнього, надійного друга, тоді як англійці припускають наявність багатьох хороших друзів. Загалом, хоч автори англійських та українських пісень виражають у віршах свої індивідуально-специфічні поняття про дружбу, їхні почуття, переживання та емоції – ідентичні.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD / Уклад. і голов. ред.. В.Т. Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2007. – 1736 с.
2. Методические проблемы когнитивной лингвистики: научное издание / Под ред. И. А. Стернина. – Воронежский государственный университет, 2001. – 182 с.
3. Нагибина Е. В. Внелитературные явления в жанре современной эстрадной песни // Филологические традиции и современное литературное образование. – М., 2002. – С. 99-105.
4. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике. – Воронеж, 2001. – 192 с.